

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 484/2024-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej 4JUSTICE advokátska kancelária, s. r. o., Lazaretská 23, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3Co/12/2023, 3Co/13/2023 z 28. marca 2024 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 29. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia čl. 2 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3Co/12/2023, 3Co/13/2023 z 28. marca 2024 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“), ktoré navrhuje zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Zároveň navrhuje odložiť vykonateľnosť napadnutého uznesenia krajského súdu. Okrem toho žiada priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že (bývalý) Okresný súd Bratislava I (ďalej len „konkurzný súd“) v právnej veci navrhovateľa – veriteľa [REDAKOVANÉ] o návrhu na vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka [REDAKOVANÉ] (ďalej len „úpadca“) uznesením sp. zn. 8K/7/2014 vyhlásil konkurz na majetok úpadcu a otvoril malý konkurz. V priebehu konkurzného konania došlo k viacerým zmenám správcu konkurznej podstaty, pričom sťažovateľka ako fyzická osoba túto funkciu vykonávala od 25. novembra 2014 do 10. decembra 2021, keď bolo v Obchodnom vestníku zverejnené uznesenie konkurzného súdu sp. zn. 8K/7/2014 z 1. decembra 2021 o ustanovení [REDAKOVANÉ] za správcu konkurznej podstaty (<https://ru.justice.sk>).

3. Od 24. marca 2021 sťažovateľka vykonáva správčovskú činnosť ako komplementár/spoločník právnickej osoby [redacted] [redacted] (<https://www.orsr.sk>), čo viedlo Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“) k tomu, že 30. apríla 2021 pozastavilo výkon správčovskej činnosti sťažovateľke ako fyzickej osobe [§ 25 ods. 1 písm. d) zákona č. 8/2005 Z. z. o správcoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o správcoch“)]. Počas pozastavenia výkonu správčovskej činnosti správca nemôže vykonávať správčovskú činnosť; správci zaniká aj povinnosť mať uzatvorenú poisťnú zmluvu. Pozastavením výkonu správčovskej činnosti nie je dotknutá povinnosť správcu-fyzickej osoby ďalej sa vzdelávať (§ 25 ods. 8 zákona o správcoch).

4. Ešte ako správca konkurznej podstaty sa sťažovateľka (civilnou) žalobou doručenou (bývalému) Okresnému súdu Bratislava III (ďalej len „súd prvej inštancie“) 3. augusta 2016 domáhala voči [redacted] (žalovanej) zaplata sumy 51 509,62 eur s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia, keď z majetku úpadcu sa v rámci konkurzu uspokojil záložný veriteľ žalovanej. Súd prvej inštancie po tom, ako jeho v poradí prvý zamietajúci rozsudok č. k. 16C/203/2016-116 z 3. júla 2018 zrušil krajský súd uznesením sp. zn. 3Co/184/2019 z 29. októbra 2019 a vec mu vrátil na ďalšie konanie, nariadil na prejednanie veci pojednávanie na 20. október 2021 o 10.30 h, na ktoré predvolal sťažovateľku a právneho zástupcu žalovanej. Sťažovateľka prevzala predvolanie na pojednávanie, v ktorom ju konajúci súd poučil o tom, že ak sa na pojednávanie nedostaví a svoju neprítomnosť neospravedlní včas a vážnymi okolnosťami, na návrh druhej strany rozhodne o žalobe rozsudkom pre zmeškanie v zmysle § 278 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), 28. júna 2021.

5. Keďže na uvedené súdne pojednávanie sa sťažovateľka nedostavila, svoju neúčast' neospravedlnila včas a vážnymi okolnosťami a nepožiadala ani o jeho odročenie, právny zástupca žalovanej navrhol súdu prvej inštancie rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie, čomu súd prvej inštancie vyhovel a za súčasnej aplikácie § 137 písm. a), § 278, § 279 a § 281 ods. 1 a 2 CSP rozhodol tak, že rozsudkom pre zmeškanie č. k. 16C/203/2016-200 z 20. októbra 2021 (doručeným sťažovateľke 15. novembra 2021) žalobu zamietol, žalovanej priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného konania proti sťažovateľke v plnom rozsahu a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti žalovanej v plnom rozsahu.

6. Dňa 26. novembra 2021 sťažovateľka podala proti rozsudku pre zmeškanie odvolanie z dôvodu podľa § 365 písm. b) CSP a súčasne navrhla jeho zrušenie podľa 281 ods. 2 CSP. V oboch prípadoch poukázala na skutočnosť, že ministerstvo spravodlivosti jej 30. apríla 2021 pozastavilo výkon správčovskej činnosti, čo vnímala ako zákonnú prekážku, pri ktorej existencii nemohla činnosť správcu vykonávať. Okrem toho uviedla, že 4. mája 2021 podala konkurznému súdu návrh na odvolanie z funkcie správcu, o ktorom však konkurzný súd bezodkladne nerozhodol, a to ani napriek jej urgenciám z 31. mája 2021 a 16. júna 2021. Z funkcie správcu bola sťažovateľka odvolaná až uznesením konkurzného súdu sp. zn. 8K/7/2014 zo 16. júla 2021 (zverejneným v Obchodnom vestníku 23. júla 2021), ktorým jej bola uložená povinnosť „*vykonávať činnosti súvisiace s výkonom funkcie správcu, najmä činnosti týkajúce sa správy a ochrany majetku, ktorý podlieha konkurzu, až do ustanovenia nového správcu*“.

7. Po zmene správcu (bod 2) sťažovateľka podaním doručeným súdu prvej inštancie 28. decembra 2021 oznámila svoj vstup do konania ako intervenientka na strane žalobcu.

8. Súd prvej inštancie uznesením č. k. 16C/203/2016-295 z 5. septembra 2022 návrh sťažovateľky na zrušenie rozsudku pre zmeškanie (body 5 a 6) zamietol, keď v súlade s § 281 ods. 1 a 2 CSP

dospel k záveru, že sťažovateľka nepreukázala ospravedlniteľný dôvod, pre ktorý zmeškala súdne pojednávanie vo veci. Za taký dôvod treba považovať len okolnosti, ktoré nastali na strane sťažovateľky neočakávane a boli príčinou, pre ktorú sa nemohla dostaviť na nariadené súdne pojednávanie, prípadne svoju neúčast' vopred riadne ospravedlniť. Podľa názoru súdu prvej inštancie sťažovateľka mohla zabrániť vydaniu rozsudku pre zmeškanie tým, že by sa dostavila na súdne pojednávanie alebo požiadala o jeho odročenie, čo však neurobila, hoci v tom čase disponovala správcovským spisom, do ktorého mala podľa vlastného tvrdenia založiť i predvolanie na súdne pojednávanie vo veci, keďže nový správca bol ustanovený do funkcie až po vydaní rozsudku pre zmeškanie.

9. Na základe odvolania nového správcu (vystupujúceho v procesnom postavení žalobcu) tvrdiaceho, že súd prvej inštancie príliš tvrdo aplikoval právo, nezohľadňujúc osobitné postavenie správcu, ktorý sa snažil vymôcť pohľadávku a získať finančné prostriedky na uspokojenie konkurzných veriteľov, ako aj odvolania sťažovateľky (vystupujúcej už ako intervenientky na strane žalobcu) opakujúcej argumenty o nemožnosti vykonávať správcovskú činnosť krajský súd napadnutým uznesením potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie (bod 8) ako vecne správne. Krajský súd s poukazom na rozdiel medzi procesným inštitútom odvolania proti rozsudku pre zmeškanie a návrhom na zrušenie rozsudku pre zmeškanie (bod 29 napadnutého uznesenia) uviedol, že sa nestotožňuje s argumentáciou sťažovateľky, že po tom, ako jej bol pozastavený výkon správcovskej činnosti, resp. po odvolaní z funkcie správcu už nebola oprávnená požiadať o odročenie súdneho pojednávania v civilnom spore a ani vykonávať iné procesné úkony v tomto smere. Podľa jeho názoru sťažovateľkou uvádzané skutočnosti nespĺňali atribúty ospravedlniteľného dôvodu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, keďže charakter ospravedlniteľného dôvodu majú len také okolnosti, ktoré nastali nepredvídateľne, neočakávane a boli príčinou, že sa strana sporu, príp. jej zástupca, nemohla na nariadené súdne pojednávanie dostaviť a svoju neúčast' vopred riadne ospravedlniť, čo však nebol prípad sťažovateľky, ktorá termín ústneho prejednávania veci súdom prvej inštancie opomenula.

II.

Argumentácia sťažovateľky

10. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] opakovane poukazuje na skutočnosť, že ministerstvo spravodlivosti jej 30. apríla 2021 pozastavilo výkon správcovskej činnosti, čo vníma ako zákonnú prekážku, pri ktorej existencii nemohla činnosť správcu vykonávať, a teda sa ani zúčastniť súdneho pojednávania v civilnom spore nariadeného súdom prvej inštancie na 20. október 2021, na ktorom vyhovel návrhu právneho zástupcu žalovanej a za súčasnej aplikácie § 137 písm. a), § 278, § 279 a § 281 ods. 1 a 2 CSP rozhodol tak, že rozsudkom pre zmeškanie č. k. 16C/203/2016-200 z 20. októbra 2021 žalobu zamietol (body 4 a 5), resp. ospravedlniť svoju neúčast' na súdnom pojednávaní. V tejto súvislosti krajskému súdu vytýka, že, čo sa týka konania za úpadcu, v rozpore so zákonom v danej veci neaplikoval § 2 ods. 1 a § 25 ods. 8 zákona o správcoch ani § 42 ods. 5 a § 47 ods. 5 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, iba stroho odkázal, že táto otázka mala byť riešená pred konkurzným súdom, pričom vôbec nezohľadnil spomínanú procesnú pasivitu konkurzného súdu v konkurznom konaní. Na základe

uvedeného sťažovateľka vyjadruje presvedčenie, že napadnutým uznesením krajského súdu bolo porušené jej základné právo na súdne konanie, ako aj právo na spravodlivý proces.

11. Sťažovateľka zároveň zastáva názor, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu jej základného práva na slobodnú voľbu povolania. Nemožno predsa nikoho nútiť, aby vykonával činnosť proti svojej vôli a, navyše, napriek tomu, že mu to zákon zakazuje. Rozhodnutie krajského súdu však takto sťažovateľku núti, keďže ju za výkon jej ústavného práva sankcionuje rozsudkom pre zmeškanie, čo pre ňu zároveň znamená hrozbu uplatnenia náhrady škody voči nej, a teda zásah do jej základného práva vlastniť majetok. Okrem toho, aj ospravedlnenie zo súdneho pojednávania, prípadne účasť na súdnom pojednávaní by sťažovateľka musela vykonať na vlastné náklady, keďže na odmenu z prípadnej vymoženej sumy by mal nárok už nový správca, a nie sťažovateľka.

12. V závere ústavnej sťažnosti sťažovateľka uvádza, že vzhľadom na svoju právnu neistotu vo vzťahu k existencii/neexistencii nerozlučného spoločenstva so žalobcom podala proti napadnutému uzneseniu krajského súdu (súbežne s ústavnou sťažnosťou) dovolanie.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia čl. 2 ods. 2 a 3 ústavy, základných práv sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 3Co/12/2023, 3Co/13/2023 z 28. marca 2024 (bod 9), ktorým potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie č. k. 16C/203/2016-295 z 5. septembra 2022 o zamietnutí návrhu sťažovateľky na zrušenie rozsudku pre zmeškanie z dôvodu, že nepreukázala ospravedlniteľný dôvod, pre ktorý zmeškala súdne pojednávanie vo veci (body 5 a 6).

14. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení základných práv a slobôd sťažovateľov a vecne sa zaoberať ústavnými sťažnosťami len za predpokladu, že sa sťažovatelia nemôžu ani v budúcnosti nebudú môcť domáhať ich ochrany pred iným súdom využitím takých právnych prostriedkov, ktoré im zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o ústavných sťažnostiach. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám (a právnickým osobám) zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05 a iné).

15. Z napadnutého uznesenia krajského súdu (ktoré nadobudlo právoplatnosť 29. mája 2024) vyplýva, že obsahuje poučenie o možnosti podať proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie (§ 419 a nasl. CSP).

16. Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

17. Sťažovateľka v závere ústavnej sťažnosti uvádza, že vzhľadom na svoju právnu neistotu vo vzťahu k existencii/neexistencii nerozlučného spoločenstva so žalobcom podala proti napadnutému uzneseniu krajského súdu (súbežne s ústavnou sťažnosťou) dovolanie (bod 12).

18. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) o dovolaní dosiaľ nerozhodol.

19. Ako bolo uvedené (bod 14), z princípu subsidiarity ako jedného zo základných pojmových znakov právomoci ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ochranu pred ústavným súdom nemožno využiť súčasne alebo pred inými prostriedkami nápravy, ktoré má sťažovateľ k dispozícii, ale že ústavná sťažnosť je prípustná iba vtedy, ak napriek vyčerpaniu všetkých prípustných právnych možností nápravy naďalej dochádza k porušovaniu základných práv alebo slobôd sťažovateľa (m. m. IV. ÚS 21/02). Princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyjadrený v čl. 127 ods. 1 ústavy zároveň vylučuje, aby si sťažovateľ vyberal spôsob ochrany svojho základného práva a orgán verejnej moci, pred ktorým ho uplatní.

20. Zistená skutočnosť podania dovolania proti napadnutému uzneseniu krajského súdu sťažovateľkou vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach porušenia označených práv. Ústavný súd preto stabilne zastáva názor (III. ÚS 260/2015, I. ÚS 514/2023 a iné), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej ústavnej sťažnosti je ústavná sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

21. Vzhľadom na postup, ktorý zvolila sťažovateľka, teda súbežné podanie dovolania a ústavnej sťažnosti, ústavný súd, rešpektujúc princíp subsidiarity, konštatuje, že najvyšší súd bude tým orgánom právnej ochrany základných práv a slobôd, ktorý bude oprávnený posúdiť námietky zásahov do práv sťažovateľky krajským súdom, a to na základe uplatneného mimoriadneho opravného prostriedku, teda dovolania.

22. Po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie by došlo k vzniku ústavne neakceptovateľného stavu, keď by v zásade o rovnakej veci rozhodovali paralelne viaceré orgány súdneho typu, a to najvyšší súd a ústavný súd. Išlo by o stav, ktorý je v právnom štáte neaprobateľný, pretože by mohol viesť k rozdielnym rozhodnutiam v rovnakej veci, čo by malo negatívne (a len obťažne odstrániteľné) dôsledky na právnu istotu, ktorá tvorí integrálnu súčasť princípov právneho štátu (porovnaj I. ÚS 40/2020).

23. Bez snahy o ovplyvnenie výsledku dovolacieho konania však ústavný súd poukazuje na to, že najvyšší súd už v uznesení sp. zn. 6 Ndc 33/2011 z 9. novembra 2011 uviedol, že „*Ak žaloba predstavuje autonómnu žalobu, ktorá nie je založená na konkurznom práve a nevyžaduje si ani začatie takého typu konania (...), samotná skutočnosť, že správca konkurznej podstaty je účastníkom konania, nepostačuje na to, aby toto konanie mohlo byť kvalifikované ako konanie vyplývajúce priamo z konkurzu alebo ako konanie s ním súvisiace (porovnaj napr. rozsudok Európskeho súdneho dvora z 10. septembra 2009 C-292/08 vo veci German Graphics Graphische Maschinen GmbH proti Alice van der Schee, správkynia konkurznej podstaty úpadcu Holland Binding BV).*“.

24. Vychádzajúc z uvedeného, v danom prípade sa kľúčovým javí zodpovedanie otázky, či účasť správcu, ktorému bol pozastavený výkon správcovskej činnosti podľa § 25 ods. 1 písm. d) zákona o správcoch, na súdnom pojednávaní v civilnom spore (o zaplatenie konkrétnej peňažnej sumy)

spadá pod definíciu pojmu „správcovská činnosť“ vymedzeného v § 1 zákona o správcov, ktorý (okrem iného) upravuje postavenie správcov, ktorí vykonávajú činnosť v konkurznom konaní, reštrukturalizačnom konaní, konaní o oddlžení alebo konaní o verejnej preventívnej reštrukturalizácii podľa osobitných predpisov.

25. Je však potrebné osobitne zdôrazniť, že za súčasnej právnej úpravy sťažovatelia vo všeobecnosti nie sú vystavení riziku odmietnutia ústavnej sťažnosti proti rozhodnutiu odvolacieho súdu pre jej oneskorenosť, ak proti nemu podajú vecne neúspešné dovolanie. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku (I. ÚS 96/2022).

26. V súvislosti s prípadnými obavami sťažovateľov, že by ústavný súd odmietol ich ústavnú sťažnosť podanú až po rozhodnutí odvolacieho súdu ako oneskorene podanú, ústavný súd uvádza, že začiatok plynutia lehoty na podanie ústavnej sťažnosti nemožno predĺžiť v prípade, ak je mimoriadny opravný prostriedok proti určitým rozhodnutiam vylúčený, resp. neprípustný zo zákona [napr. § 422 CSP, § 76 Civilného mimosporového poriadku, § 439 ods. 2 a 3 Správneho súdneho poriadku, § 371 ods. 7, § 382 písm. f) Trestného poriadku] (porov. Macejková, I., Bárány, E., Baricová, J., Fiačan, I., Holländer, P., Svák, J. a kolektív. *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. 1. vydanie.* Bratislava : C. H. Beck, 2020. s. 937.). Ďalšími príkladmi dovolania *ex lege* neprípustného sú napr. § 421 ods. 2 v spojení s § 357 písm. a) až n) CSP, resp. § 202 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov. Inými slovami, predĺženie začiatku plynutia lehoty na podanie ústavnej sťažnosti proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nemožno *a priori* vylúčiť vtedy, ak bolo dovolanie odmietnuté ako neprípustné z dôvodov závislých od uváženia odvolacieho súdu.

27. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu konštatuje existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu ústavnej sťažnosti, a to nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie, preto ústavnú sťažnosť odmietol s poukazom na § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

28. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal a ani osobitným výrokom nerozhodol o návrhu sťažovateľky na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia krajského súdu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. septembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu